

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **JUDr. D.P.**, bývajúceho v B.B., proti žalovaným: 1/ **Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti SR**, so sídlom Bratislave, Župné námestie č. 13, 2/ **Slovenská republika - Okresný súd Martin**, so sídlom v Martine, E.B. Lukáča č. 2A, **o náhradu nemajetkovej ujmy** v peniazoch, vedenej na Okresnom súde Martin pod sp.zn. 5C 196/2009 a na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 7 NcC 6/2010, v konaní o vylúčenie sudcov Krajského súdu v Žiline z prejednávania a rozhodovania veci takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. J. B., JUDr. A. G., JUDr. L. M., JUDr. I. N., Mgr. Z. Š., JUDr. D. W. **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 7 NcC 6/2010 (vec Okresného súdu Martin sp. zn. 5C 196/2009).

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. J. K., JUDr. M. B., JUDr. K. P., JUDr. M. N., JUDr. F. P., JUDr. M. U., JUDr. M. J., Mgr. F. D., JUDr. R. U., JUDr. Y. D., Mgr. K. B., JUDr. O. B., JUDr. D. C., JUDr. M. C., JUDr. M. D., Mgr. K. H., JUDr. J. K., JUDr. E. M., JUDr. A. P., JUDr. T. R., Mgr. M. Š., JUDr. G. V., JUDr. J. M., JUDr. E. Š., Mgr. N. T., JUDr. J. U., JUDr. Z. J., JUDr. E. K., JUDr. P. P., JUDr. M. R., JUDr. V. S. a JUDr. V. P., **nie sú vylúčené** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 7 NcC 6/2010 (vec Okresného súdu Martin sp. zn. 5C 196/2009).

O d ô v o d n e n i e

V konaní o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 5C 196/2009, oznámili sudcovia Okresného súdu Martin, že sú u nich dané dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14 ods. 1 O.s.p. a § 15 O.s.p.) a predsedníčka okresného súdu predložila spis na rozhodnutie podľa § 16 ods. 1 O.s.p. Krajskému súdu v Žiline ako nadriadenému súdu.

O tom, či sudcovia Okresného súdu Martin sú v tejto veci vylúčení z prejednávania a rozhodovania, mal rozhodnúť Krajský súd v Žiline v konaní sp.zn. 7 NcC 6/2010. Pretože podľa oznámenia niektorých sudcov Krajského súdu v Žiline sú aj u nich dané dôvody spôsobilé vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14 ods. 1 O.s.p. a § 15 O.s.p.), bol spis predložený na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky podľa § 16 ods. 1 O.s.p..

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámenia sudcov na možnú pochybnosť o ich nezaujatosti, teda či u nich existujú dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o nezaujatosti.

Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď: 1/. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, v ktorom má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť), 2/. k účastníkom konania (o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu

charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu - tak pozitívneho ako aj negatívneho), 3/. k zástupcom účastníkov konania (vid' vyššie bod 2/).

Pri posudzovaní týchto dôvodov v prejednávanej veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z nej ustanovuje iba zákon.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento - zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania, ktorý za splnenia ďalších zákonných predpokladov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v snahe zmarit' hroziace riziko, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nezávislosť, nestrannosť a odbornosť (kvalifikácia) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a sledujú význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlíšiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a

neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie vecí pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania vecí pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie vecí nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia vecí pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny, čl. 48 ods. 1 ústavy), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z - naozaj zo závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii treba prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

Európsky súd pre ľudské práva pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri

subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESEP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Z predložených vyjadrení sudcov krajského súdu k ich nožnej zaujatosti v prejednávanej veci vyplýva, že nie všetci sudcovia Krajského súdu v Žiline sa cítia byť zaujatí. Svoju zaujatosť (okrem JUDr. Z. J., JUDr. P. P., JUDr. R. U., JUDr. J. U. a JUDr. V. P., ktorí sa necítia byť vo veci zaujatí) namietajú pre ich pomer k žalobcovi príp. zástupcovi žalovaného 2/ a pre ich pomer k veci, nakoľko si na súdoch Slovenskej republiky uplatnili žaloby s rovnakým základom ako žalobca.

Najvyšší súd Slovenskej republiky so zreteľom na uvedené skúmal dôvody zaujatosti u jednotlivých sudcov. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo výzvach z 29. júna 2010 a zo 14. decembra 2010 uviedol, že stručné a všeobecné konštatovanie pre posúdenie osobného vzťahu sudcu k účastníkom konania nie je dostačujúce; preto vyzval na bližšiu špecifikáciu a ozrejenie uvádzaného priateľského vzťahu. Na základe ich oznámení a vyjadrení Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k nasledovnému záveru:

Je možné vylúčiť sudcov Krajského súdu v Žiline uvedených v prvom odseku výrokovej časti tohto uznesenia (JUDr. J. B., JUDr. A. G., JUDr. L. M., JUDr. I. N., Mgr. Z. Š., JUDr. D. W.).

Tí sa vyjadrili tak, že majú k žalobcovi resp. zástupcovi (predsedníčke) žalovaného 2/ dlhodobý osobný (priateľský) vzťah, majúci takú intenzitu, že presahuje rámec bežnej kolegiality pri plnení pracovných povinností a zasahuje aj do ich súkromného života, prípadne taký, kde sa ujma tohto účastníka negatívne dotýka aj rozhodujúceho sudcu. Uvedené okolnosti zakladajú pochybnosti o nezaujatosti sudcov pre ich pomer k účastníkovi konania a to tak zo subjektívneho ako aj z objektívneho hľadiska. Tieto okolnosti sú spôsobilé naplniť zákonné predpoklady pre vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci (podľa § 14 ods. 1 O.s.p).

Na druhej strane **nie je možné vylúčiť** ostatných sudcov Krajského súdu v Žiline uvedených v druhom odseku tohto uznesenia (JUDr. J. K., JUDr. M. B., JUDr. K. P., JUDr. M. N., JUDr. F. P., JUDr. M. U., JUDr. M. J., Mgr. F. D., JUDr. R. U., JUDr. Y. D. Mgr. K. B., JUDr. O. B., JUDr. D. C., JUDr. M. C., JUDr. M. D., Mgr. K. H., JUDr. J. K., JUDr. E. M., JUDr. A. P., JUDr. T. R., Mgr. M. Š., JUDr. G. V., JUDr. J. M., JUDr. E. Š., Mgr. N. T., JUDr. J. U., JUDr. Z. J., JUDr. E. K., JUDr. P. P., JUDr. M. R., JUDr. V. S. a JUDr. V. P.).

Menovaní sudcovia vo svojich písomných vyjadreniach poukázali na kolegiálny vzťah k žalobcovi ako sudcovi nižšieho stupňa a iba z neho samotného vyvodzovali existenciu dôvodu vylučujúceho ich z prejednávania a rozhodovania veci. V tomto prípade Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzal z názoru, že vo všeobecnosti sú vzájomné vzťahy sudcov založené na profesionalite a kolegiálnosti. Prihliadol tiež aj na svoje stanovisko č. Cpj 32/2010, (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 7Nc 12/2011). Dospel k záveru, že v predmetnej veci chýba objektívny základ sudcami konštatovanej zaujatosti. Opačný záver (teda pochybnosti o tom, či takýto sudcovia budú

schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať), by znamenal, že výlučne pracovný a kolegiálny vzťah medzi sudcami vo všeobecnosti prezumuje porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak teda rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o nezaujatosti sudcov. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí. Vzťahy medzi sudcami, ktoré však bežný pracovný a kolegiálny rámec neprekračujú (t. j. ak tieto vzťahy spočívajú iba na tom, že sa sudcovia navzájom poznajú), nemajú samé osebe a nie sú spôsobilé založiť pochybnosti o ich nezaujatosti v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p.

Rovnako nie je daný dôvod pochybovať o nezaujatosti tých sudcov, ktorí vo svojich písomných oznámeniach nedeklarovali vzťah k účastníkom konania ani k veci, tiež ktorí uviedli priateľský (kamarátsky) vzťah k účastníkovi bez detailnejšieho popisu, z ktorého by vyplývalo, že sa realizuje aj mimo pracovného prostredia sudcov.

Dôvod pochybovať o nezaujatosti sudcov nie je daný ani prípadе tých sudcov Krajského súdu v Žiline, ktorí vo vyjadreniach uviedli, že podali rovnakú, či obdobnú žalobu alebo že sa ich predmet sporu týka ako sudcov. Tu vzal Najvyšší súd Slovenskej republiky na zreteľ, že neustrannosť sudcu nemôže ohroziť ani vedenie civilnoprávneho konania medzi sudcom a jeho osobným úradom. Sudca je v tomto prípade súkromnou osobou, ktorému ústava zaručuje prístup k súdu a podaním žaloby len realizuje svoje právo na súdnu ochranu. Uplatnený nárok je majetkovej povahy a nevybočuje z rámca práva každej osoby na súdnu ochranu.

Sudca je predstaviteľom súdnej moci. Mimo rámca výkonu súdnictva a funkčného plnenia úloh sudcu zostáva – ako fyzická (súkromná) osoba – subjektom práv a povinností. Tak, ako mu nemožno uprieť právo domáhať sa v súdnom konaní ochrany svojich práv, do ktorých mu (podľa jeho názoru) bolo neoprávnene zasiahnuté, nemožno ani iným subjektom

upierať právo domáhať sa ochrany voči subjektu zasahujúcemu do ich práv (i keď je zasahujúcim subjektom sudca). Sudca takto ako súkromná osoba vstupuje do rozmanitých právnych vzťahov, z ktorých mu vyplývajú rôzne práva a povinnosti tvoriace ich obsah. Sudca v tomto postavení nie je osobou odtrhnutou od reálneho života, preto nie je vôbec vylúčené, že sa stane účastníkom súdneho konania. Do úvahy medziiným prichádza aj možnosť, že bude účastníkom občianskeho súdneho konania, v ktorom prípadne bude (ako žalobca) uplatňovať svoje práva patriace mu ako účastníkovi súkromnoprávneho vzťahu a domáhať sa ich ochrany, alebo (ako žalovaný) bude popierať existenciu povinnosti vyplývajúcej zo súkromnoprávneho vzťahu tvrdenej žalobcom. V občianskom súdnom konaní sú účastníci (a teda aj sudca v už uvedenom procesnom postavení žalobcu alebo žalovaného) povinní prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania najmä tým, že pravdivo a úplne opíšu všetky potrebné skutočnosti, označia dôkazné prostriedky a že dbajú na pokyny súdu (§ 101 ods. 1 O.s.p.). Sudca, ktorý ako účastník občianskeho súdneho konania (či už v procesnom postavení žalobcu alebo žalovaného) opíše skutkové okolnosti rozhodujúce pre posúdenie prejednávanej veci, plní zákonom uloženú povinnosť. Plnenie tejto povinnosti samo osebe a bez ďalšieho v ničom neprekračuje rámec prejednávanej veci a nemôže byť považované za zverejnenie názoru sudcu s dopadom na iné právne veci prejednané súdmi.

Uvedená skutočnosť sama osebe preto sudcov, ktorí podali obdobné žaloby nevyučuje z prejednávania a rozhodovania vecí (vid' stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho Súdu Slovenskej republiky zo 6. decembra 2010, Cpj 32/2010, ako aj uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1 Nc 8/2010, sp.zn. 7Nc 8/2010, sp. zn. 7Nc 4/2011).

Za vzťah sudcu k veci, ktorý by zakladal dôvod na jeho vylúčenie podľa § 14 ods. 1 O.s.p., nemožno považovať ani skutočnosť, že predmet sporu sa dotýka všetkých sudcov, nakoľko nárok na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnenej sudcom v súvislosti s porušením zásady rovnakého odmeňovania za rovnakú prácu je nárokom, o ktorom môže rozhodnúť len súd v rámci svojej zákonnej kompetencie a žiadnemu inému orgánu rozhodovanie o ňom neprislúcha. Predpoklad námietky, že má ísť o situáciu, v ktorej pre vzťah sudcu k veci nie je

v Slovenskej republike jediný sudca, u ktorého by nechýbali pochybnosti o jeho nezáujatosti predmetnú vec prejednať a rozhodnúť predstavuje odmietanie poskytnutia spravodlivosti - denegatio iustitiae, čo je, neprípustné.

Z týchto dôvodov vyššie uvedených rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 16 . marca 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.

predsedníčka senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta